

BRT 1 - EENHOORN - POL ARIAS
DINSDAG 21 MAART 1995

Peter De Graef maakt er een actief theaterseizoen van. Hij is zowel als acteur op toneel met zijn monoloog "Ombat". Enkele weken geleden zagen we hem meespelen in "Hun". Dat is één van zijn nieuwe teksten. En vorige week bracht TheaterTeater uit Mechelen alweer de creatie van nog een stuk van hem, "Een gemeenschap van schurken". En daarvoor is hij wel inspiratie gaan zoeken bij Kafka, Pol Arias

PA

Wel het stuk begint met een scène waarin de nog in bed liggende Jozef bericht krijgt dat hij een verkeersboete heeft gekregen. Dat is vreemd, want hij heeft geen wagen, maar hij moet zich wel gaan melden voor een doorverwijzingsprocedure.

En dat doet natuurlijk meteen denken aan "Het Proces" van Kafka.

PA

Precies, want die roman begint ook met een scène waarin 's morgens een zekere - hij heet toevallig ook - Jozef K door twee mannen gearresteerd wordt, zonder dat hij iets misdaan heeft of zich van een schuld bewust is. In het stuk van Peter De Graef zien we onmiddellijk daarna die Jozef terechtkomen in een enorme wachtkamer. Daar zitten nog vier mensen te wachten. En inderdaad De Graef vertrekt - zoals hij het zelf in de folder over die theaterproductie schrijft - van figuren en thema's uit het werk van Kafka, om zo te vertellen over wat hij "een gemeenschap van schurken" noemt. Vandaar de titel. Schurken, die bij hem dan vooral - zoals hij zelf schrijft - gewone mensen zijn. Want net als bij Kafka in zijn roman "Het Proces", zien we ook in dit stuk hoe die hoofdfiguur geconfronteerd wordt met een gezag dat even onwezenlijk is als de regels of wetten die er zagezegd toegepast worden. Trouwens, dat gezag kan niet achterhaald worden. En ook in het stuk zie je slechts ondergeschikte vertegenwoordigers van dat gezag. Ook al niet toevallig heet de hevigste ervan Rowland, en daar zit het Engels woordje "row" in, en dat doet dan denken aan "luid" als aan "oproer". En inderdaad die figuur heeft een opvallend luide stem en gaat al even opvallend brutaal met de medemens om.

En hoe zit het dan? Wordt ook deze Jozef in het stuk terechtgesteld, zoals Jozef K in het proces?

PA

Wel ook hij bekoopt in het stuk die beschuldiging die op niets gebaseerd is met zijn leven. Inderdaad Peter De Graef wil het hebben over gewone mensen die in bepaalde omstandigheden schurken worden. Anderen zijn daarvan dan het slachtoffer. Hij laat zien hoe je dan moet overleven, nl. door je aan te passen en het spel mee te spelen, ten koste dan tenslotte van je hele persoonlijkheid. Daarbij gaat auteur Peter De Graef voorbeelden aanhalen vanuit de natuur. Hoe daar bijvoorbeeld een speciale vogel bestaat, de sekretarisevogel, die bedreigd wordt door teken, wormen die zich nestelen op zijn vlakke hoofd. En die vogel kan maar overleven wanneer soortgenoten die teken wegpikken. Leven en overleven in deze vreemde, harde tijden, daar gaat het in de eerste plaats bij deze auteur om.

En mag er ook gelachen worden ?

PA

Wel het is de bedoeling inderdaad van Peter De Graef - dat lezen we tenminste in de programmafolder - om slapstick in te voeren. En hij denkt dan daarbij expliciet aan de Marx Brothers. Nu, in de regie van Jappe Claes heb ik daar toch niet veel van gemerkt. Er wordt nadrukkelijk, opvallend ernstig, zwaar geacteerd. Je herkent trouwens intussen de typische schrijfstijl van Peter De Graef . Af en toe wanneer een personage gaat uitwijden en nevenverhalen vertelt, hoor je hem bijna zelf praten met die bewuste, gezochte, maar ook wel efficiënte, natuurlijke vertellerszegging. Maar doordat je hier heel de tijd Kafka's schaduw omzeggens in de nek van de personages aanwezig voelt, krijg je als toeschouwer te weinig kansen aangeboden om er een authentiek stuk in te herkennen. Je doorziet de structuur, het aaneenreigen van scènes en situaties, zodat verveling opduikt. Lachen kon ik ook al niet met die toch wel eerstegraads-grapjes. Nu het scholierenklasje dat achter mij zat had daar blijkbaar wel plezier mee. Dus zal ik die voorstelling maar het voordeel van de twijfel gunnen.

"Een Gemeenschap van Schurken" is te zien tot het eind van de maand maart in TheaterTeater in Mechelen. Daarna gaat het gezelschap op reis naar een hele reeks schouwburgen in Vlaanderen en ook in Nederland. Ja, en al is er nog geen nieuwe artistieke leider ter vervanging van stichter Jappe Claes, TheaterTeater blijft wel bestaan Pol ?

PA

Wel, de seizoensbrochure voor 95-96 is al van de pers. En daarin blijkt dan dat actrice Carina Van der Sande het roer in handen neemt. Axel Doumen blijft instaan voor de zakelijke leiding. En er worden alvast twee produkties aangekondigd. "Richter" en dat is dan een stuk van Dimitry Masyn. En daarna komt dan "Boe. Of de vertederde vernedering". Dat is dan de titel van een stuk geschreven door niemand minder dan actrice Karlijn Sileghem. En al is de directeur van dat gezelschap en eigenlijk ook de bezieler eigenlijk van het eerste uur van dat gezelschap aan de deur gezet, konkreet betekent dat, dat we dus ook volgend seizoen verschillende keren zullen horen van TheaterTeater in Mechelen.

En hoe zit het dan ? Wordt ook deze Jozef in het stuk terechtgesteld, zoals Jozef K in het proces ?

Wel ook hij bekoopt in het stuk die beschuldiging die op niets gebaseerd is wat zijn leven. Inderdaad Peter De Graef wil het hebben over gewone mensen die in bepaalde omstandigheden schurken worden. Anderen zijn daarvan dan het slachtoffer. Hij laat zien hoe je dan moet overleven, nl. door je aan te passen en het spel mee te spelen, ten koste van tenslotte van je hele persoonlijkheid. Daarbij gaat auteur Peter De Graef voortaan verhalen vanuit de natuur. Het daar bijvoorbeeld een speciale vogel bestaat, de sekretarievogel, die bedreigd wordt door te kan worden die zijn nesten op zijn vlakte noot. En die vogel kan naar overleven wanneer secretarissen die teken tegelijk. Leven en overleven in deze vroege, harde tijden, maar gaat het in de eerste plaats bij deze auteur om.